

17. september 2015 | Norræna húsið

Efnahagskreppan 2008- og velferð almennings Ísland í evrópskum samanburði

Dr. Agnar Freyr Helgason
Stjórn málafræðingur

Efnahagskreppan 2008-

- ❖ **Víðtæk áhrif um alla Evrópu**
 - ❖ Mikill samdráttur á landsframleiðslu
 - ❖ Gífurlegur kostnaður við endurreisn banka og fjármálastofnana
 - ❖ Sér ekki enn fyrir endann á kreppunni, t.d. í Grikklandi, og áhrifa hennar gætir enn víða
 - ❖ Ísland á meðal þeirra landa sem urðu fyrir mestum áhrifum

Kreppur og velferð almennings

- ❖ **Kreppur hafa eyðileggjandi áhrif á velferð almennings**
 - ❖ Efnahagsleg, félagsleg, heilsufarsleg, sálræn
- ❖ **Rannsóknin leggur áherslu á efnahagslega velferð**
 - ❖ Fátækt, atvinnuleysi, efnislegan skort, breytingar á ráðstöfunartekjum

Hvað geta stjórnvöld gert?

- ❖ **Haft áhrif með ríkisfjármálastefnu**
 - ❖ Auka útgjöld og / eða lækka skatta til að halda uppi atvinnu- og velferðarstigi (Keynesísk örvun)
- ❖ **Haft áhrif með virkri velferðarstefnu**
 - ❖ Beita velferðarkerfinu markvisst til að verja þá sem verða fyrir áhrifum af kreppu.

Hvað gerðu stjórnvöld? (1/2)

- ❖ **Ríkisfjármálastefna**
 - ❖ Almennt beittu stjórnvöld í Evrópu örvunaraðgerðum frá 2008 til 2010
 - ❖ Mikil áhersla á aðhaldsaðgerðir frá þeim tíma víðast hvar („loka fjárlagagatinu“)
 - ❖ Ísland sker sig ekki úr að þessu leyti

Hvað gerðu stjórnvöld? (2/2)

❖ Velferðarstefna

- ❖ Fylgdi í flestum tilvikum ríkisfjármálastefnu
- ❖ Aukin útgjöld til að byrja með, en svo niðurskurður. Velferðarkerfinu ekki sérstaklega hlíft við niðurskurði
- ❖ Ísland sker sig úr að þessu leyti - velferðarkerfi markvisst varið
- ❖ Sérkenni „íslensku leiðarinnar“

Dæmi: Ísland - Írland

❖ Velferðarstefna á Ísland

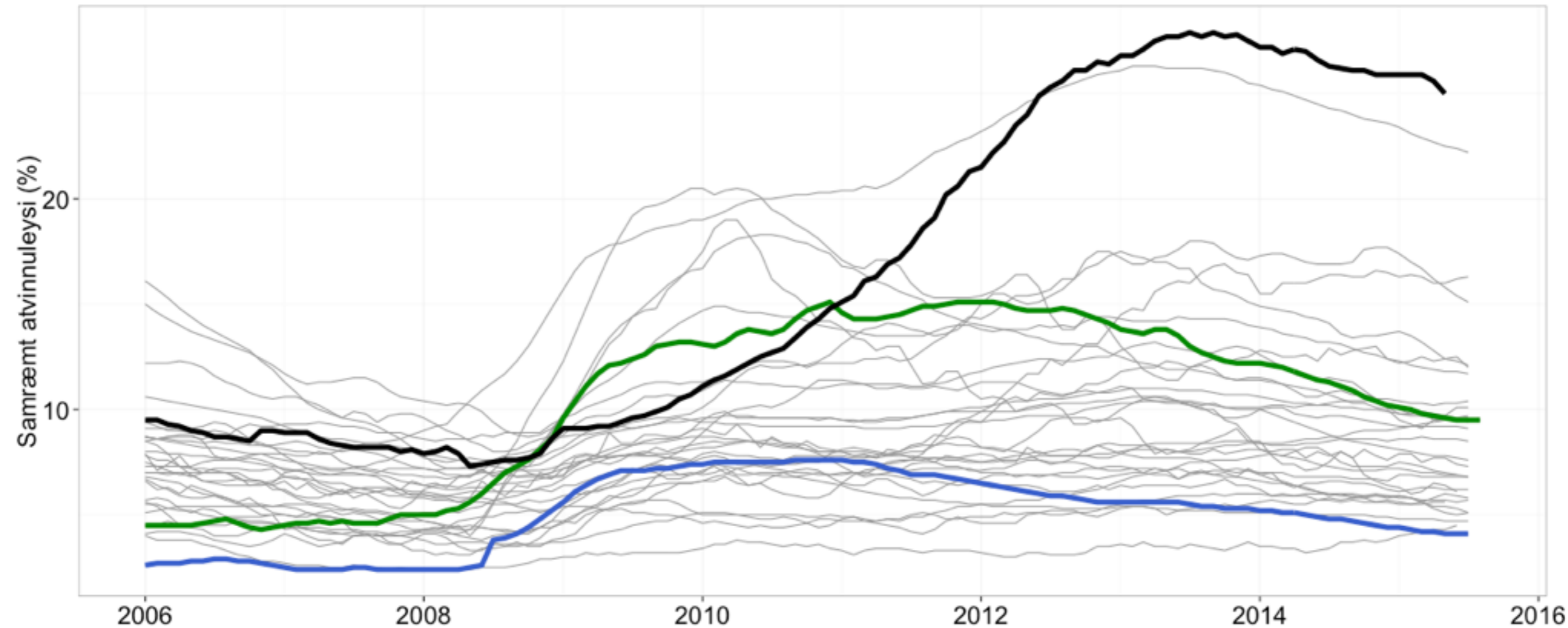
- ❖ Bætur hækkaðar
- ❖ Réttur til atvinnuleysisbóta lengdur
- ❖ Sérstakar vaxtabætur
- ❖ Skattbyrði létt af lægri tekjuhópum

❖ Velferðarstefna í Írland

- ❖ Bætur lækkaðar (frá jan 2010)
- ❖ Réttur til atvinnuleysisbóta stytur og skilyrði þrengd (frá jan 2009)
- ❖ Húsaleigu- og vaxtabætur lækkaðar (frá júní 2009)
- ❖ Almennar skattahækkunir (frá jan 2009)

Hver voru áhrifin?

Atvinnuleysi í Evrópu, 2006-15

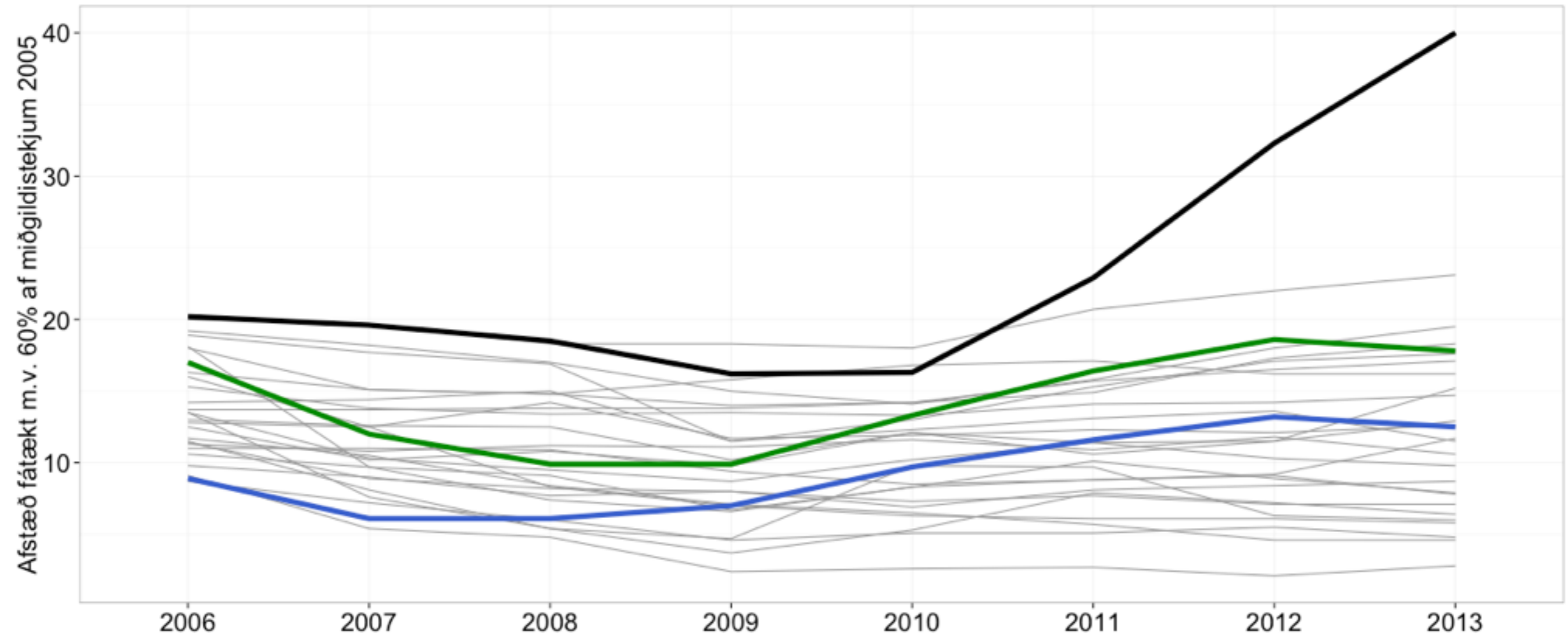

Ísland (blá lína), Írland (græn lína), Grikkland (svört lína)

Heimild: Eurostat

Hver voru áhrifin?

Afstæð fátaekt m.v. 60% af miðgildistekjum árið 2005, 2006-13

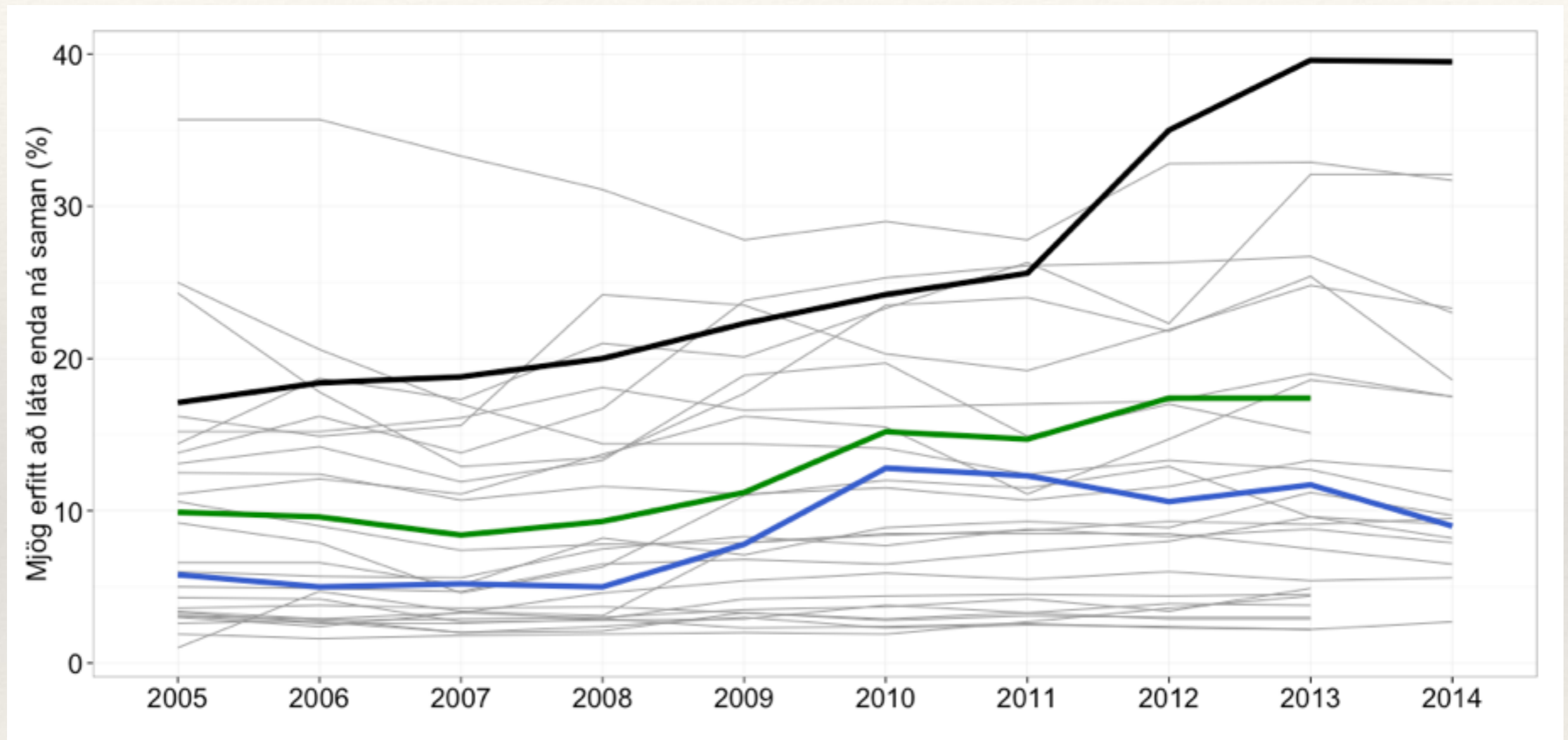

Ísland (blá lína), Írland (græn lína), Grikkland (svört lína)

Heimild: Eurostat

Hver voru áhrifin?

„Mjög erfitt að ná endum saman”, 2005-2013/4

Ísland (blá lína), Írland (græn lína), Grikkland (svört lína)

Heimild: Eurostat

Samandregið

- ❖ Kreppur geta haft afdrifaríkar afleiðingar fyrir velferð almennings
- ❖ Íslensk stjórnvöld beittu markvisst velferðarstefnu til að hlífa þeim sem urðu fyrir mestum búsigjum
- ❖ Í evrópskum samanburði var árangurinn góður - lægra atvinnuleysi og minni fátækt af völdum kreppunnar

Takk fyrir!